

Lofsöngur til Jane Goodall

Jane Goodall, brautryðjandi prímátfræðingurinn sem braut blað með því að lifa meðal villtra simpansa og varð alþjóðleg rödd fyrir samúð gagnvart öllum lifandi verum, er látin, 91 árs að aldri. Hún lést 1. október 2025 af náttúrulegum orsökum á meðan hún var í ræðuferð í Kaliforníu.

Á tímum þegar vísindamenn tóku venjulega dýr úr náttúrulegu umhverfi sínu til að rannsaka þau í dauðhreinsuðum rannsóknarstofum, valdi Goodall aðra leið. Árið 1960 gekk hún inn í skóga Gombe Stream í Tansaníu og steig inn í heim simpansanna á þeirra forsendum. Hún lifði einföldu lífi, nálægt jörðinni, og vann smám saman traust villtra vera sem hún lærði að þekkja, ekki sem rannsóknarefni, heldur sem nágranna, ættingja og jafningja.

Uppgötvanir hennar – að simpansar búa til og nota verkfæri, syrgi hina látnu, sýni blíðu og grimmd, og lifi innan flókinna félagslegra neta – umbreyttu vísindum. En meira en það, aðferð hennar bar með sér ósegða andlega sannleika: að dýr séu ekki lægri rannsóknarhlutir, heldur sambygðar skepnur með innra líf, reisn og hlutdeild í hinum heilaga vef tilverunnar.

Goodall sagði oft að skilningur krefjist jafn mikillar samkenndar og greindar. Þessi sannfæring – að samúð sé form þekkingar – lifnaði í síðari ævi hennar sem náttúruverndarsinni og talsmaður. Hún stofnaði **Jane Goodall stofnunina** og ungmenna hreyfinguna **Roots & Shoots**, og hvatti nýjar kynslóðir til að bregðast við til verndar dýrum, mönnum og plánetunni.

Arfleifð hennar hjálpaði til við að tryggja nýjar verndaraðgerðir og réttindi fyrir stóra apa í mörgum lögsögum. Samt var kannski mesta gjöf hennar að vekja aftur hjá mannkyninu tilfinningu fyrir skyldleika við lifandi heiminn. Hún sýndi að lifa í sátt við náttúruna er ekki rómantískur draumur, heldur siðferðileg ábyrgð – ábyrgð sem endurspeglast í andlegum hefðum og siðfræðilegum heimspekingum sem líta á dýr sem heilaga félaga á lífsins ferð.

Viðurkenningar hennar voru margar – hún var útnefnd **friðarsendiherra Sameinuðu þjóðanna**, hlaut óteljandi alþjóðleg verðlaun og veitti milljónum innblástur með bókum sínum og fyrirlestrum. En mesta heiður hennar gæti verið hin óteljandi fjöldi fólks sem, vegna hennar, fór að sjá í augum dýrs ekki „hinn“, heldur spegilmynd af guðdómlegum neista sem við deilum.

Hún skilur eftir sig skóga sem enn anda, simpansa sem enn eru verndaðir og mannfélag sem er eilíflega breytt af hugrekki hennar, auðmýkt og framtíðarsýn um samúð. Til að læra meira um líf hennar og styðja arfleifð hennar, heimsækið <https://janegoodall.org/>.